

Parafrázis

Haizer Tamás

Kaposvári Egyetem, Művészeti Kar
Képi ábrázolás / Festő BA, III. évfolyam

Mátis Rita, festőművész, művésztanár

A Kaposvári Egyetem, Művészeti karán végeztem 2012 júniusában Képi ábrázolás/Festő szakon. Mindig is foglalkoztatott az emberek külseje, és a mögötte lévő személyiség diszharmóniája, az a színészi játék, melyeket a hétköznapijainkban folytatunk. Már számtalan képet láthattunk emberekről, ahol a festő kidomborítja modellje személyiségének egy vagy több vonását, de az én képem modelljei teljes ellentétei az általuk megformált karakternek.

Leonardo da Vinci – Hermelines hölgy című képét választottam alapul, hiszem minden meg van benne, amivel szembe lehet állítani a mai kor „hölgyeit”. A képen a kor nő ideálja szerepel, kezében egy hermelinnel, amit csak bizonyos társadalmi réteg tagjai engedhettek meg maguknak. Az én képeimen is olyan karakterek szerepelnek, amelyek jelen társadalmunk attraktív, feltűnést keltő, szépségideáljai. Kezükben pedig kultúránk általuk fontosnak gondolt elemei. Öltözkük sokadlagos, már-már jelentéktelen, ezért egyszerűek, és ragaszkodnak az eredeti kép sziluettjéhez.

Leonardo da Vinci 1489-ben megfesti Cecilia Gallerani portréját, amely később a Hermelines hölgy nevet kapta. Cecilia 1499-ben 15 évesen lett a milánói herceg Lodovico Sforza szeretője. 1491-ben fiúgyermekkel ajándékozta meg Lodovico-t, ő mégis a még fiatalabb Beatrice d'Estét vette feleségül, de szerelmi viszonyukat továbbra is folytatták Ceciliával. Kapcsolatukat 1492-ben meg kellett szakítaniuk a politikai nyomás és újdonsült feleség sűrűsödő dührohamai miatt, és még ebben az évben feleségül adta őt Lodovico Bergamini grófhhoz.

Leonardo e portréján a lány üde és friss tekintete párosul egyfajta titokzatossággal, és azon rejtélyes mosollyal, amelyet már ismerünk Mona Lisa című munkájáról. Finom kéztartással nyugtatja ujjait az ölében lévő hermelinen, amely egyes feltételezések szerint valójában egy albínó vadászgörény, de a kép címéhez hűen maradunk a hermelinnél. Öltözte követi a kor divatját, és segít a kép pontos datálásában, mivel az úgynevezett spanyol stílusú viseletet Aragóniai Izabella hozta divatba a milánói udvarban, és ő 1489-ben ment férjhez Lodovico unokaöccséhez.

Cecilia híres volt szépségéről és intelligenciájáról. Szépségét a ferrarai követ egy világszáléhoz hasonlította. Egy hagyományos portré alkalmatlan lett volna egy ilyen eszményi nő megörökítésére, ezért Leonardo egy dinamikus csavarodó pózt választott, mintha szerelemre tekintene ki.

A hermelin jelenléte többféleképpen is magyarázható. Uthalhat Cecilia vezetéknévének szójátékára, hiszen az állat neve görögül galé. Ugyanakkor a hermelin utalhat a nő tisztaságára is, mivel a hermelin nem bírja elviselni, ha szőre bekoszolódik. Egy legenda szerint, inkább a halált választja, minthogy menekülés közben bekoszolja bundáját. De van egy ezeknél materiálisabb magyarázat a hermelin jelenlétére. Ludovico 1488-ban ugyanis megkapta a nápolyi király által alapított Hermelin-rendet. A herceg ezért a

hermelint választotta egyik emblémájává. Ezért a hermelin jelentheti magát a herceget is.

Cecilia valószínűleg 1536-ban bekövetkezett haláláig megőrizte saját portréját, amelynek háttérében eredetileg egy kékes-szürke enteriőr volt. A kép későbbi sorsa ismeretlen, egészen a XVIII. század végéig, amikor is Adam Jerzy Czartoryski herceg vásárolta meg Itáliában, ekkor már a képnek fekete háttére volt. Az eredeti háttérrel a modell arca sokkal plasztikusabb, és megfelel Leonardo festészetről alkotott elveinek is.

Az 1990-es években végzett vizsgálatok előtt kétséges volt, hogy valóban Leonardo festette-e a képet, de az eredeti háttér ismeretében már bizonyos a festő kiléte. További bizonyítékkul szolgál, hogy nagyító alatt vizsgálva láthatjuk, hogy Cecilia orrán, homlokán, és a hermelin fején ujjlenyomatok látszanak, és Leonardo több festményén is felfedezhetők ujjlenyomatok. Képein az orrot és a homlokot gyakran alakította ki ujjjaival.

A kételkedésre okot adott még, hogy a kép bal felső sarkában feliratot láthatunk:

LA BELLE FERONIERE, vagyis a francia király szeretője (rossz helyesírással), és pontatlanul határozza meg a modell személyét. A festő neve szintén hibásan szerepel a képen: LEONARD D' AWINCI

A hölgyek hermelin nélkül – modern korunk eltorzult hölgyei című sorozatom, amely hibásan Parafrázis néven lett felregisztrálva. Három egyenként is értelmes képből áll, de mégis összeköti őket az egy témára való reflektálás, végigvonul a képeken a rózsaszín, mint összekötő elem. Mindegyik kép más ecsetkezeléssel készült, amelyek illeszkednek a megjeleníteni kívánt karakterhez. Az adott karakterre jellemző színekkel festettem a portrékat, és a kezükbe a rájuk jellemző tárgyat helyeztem. A képek mintegy görbe tükröt mutatnak a modern nőnek, mégis mindentől függetlenül megőrzik a méltóságukat, hiszen ez az ő választásuk.

A modelleket tudatosan választottam ki, tudtam, hogy mit keresek, és az volt a lényeg, hogy külsejük hozza az adott karaktert, de tulajdonságaik, és személyiségük távol álljon tőle. A fotózás előtt elmondtam a modellnek, hogy mit szeretnék látni tőle, és, hogy milyen megkötések vannak a festmény miatt. A képek egységesen kék alapozást kaptak, követve ezzel is az eredeti festményt. Ezután került sor a portrék felrajzolására, ahol az eredeti festmény kezét használtam fel, mivel az a kéz hatalmas kifejező erővel bír. A megfestésnél törekedtem az eltérő hangulatok keltésére, amelyeket technikában is próbáltam elválasztani egymástól. Az orrokat és a homlokot én is az ujjaimmal alakítottam ki, és mindent, amit tudok, az eredeti képről, azt hasonló módon próbáltam megoldani az én képeimen is. A bal felső sarokban szintén szerepel helytelen francia nyelvhelyességgel az eredeti felirat, és Leonardo neve helyett a saját nevemet festettem

fel, de azt is helytelenül. Legvégül a háttér került fel, hogy megadja az átfestett háttér érzetét.

A sorozat első képének szereplője a cicababa, ő az, aki ideje nagy részét a plázákban tölti, és rengeteg időt tölt a megjelenésével, de még nem a túlzásba vitt plasztikai műtéktől elhíresült hölgy, nem feltétlenül festi a haját természetellenesen szőkére, ő ennek egy finomabb változata, mondhatni az előfutára. A karakter finomsága miatt lazúrozva vittem fel a rétegeket, egymásra rétegezve több színt, hogy bőre a porcelán érzetét keltse. Fő színeként a rózsaszínt használtam, ezt kiegészítve a sárgák különböző fajtáival, az árnyékoknál pedig lilás árnyalatokat használtam. Kezében egy rózsaszínű hajvasaló tart, utalva ezzel is, megjelenésének fontosságára.

A második képen a rossz lány szerepel, különös keveréke ő a férfinak és a nőnek. A két nem között rekedt férfias gondolkodású, de nőies megjelenésű hölgy. Emancipált, és erősen festi magát, szemeit sötét árnyalatokkal kontúrozza, jellemzően fekete és sötét színű ruhákat hord, haját fiúsan rövidre nyírja. Egy finom, kis gesztusokból felépülő ecsetkezelést választottam hozzá, melyek egy megtervezett véletlenszerűséggel kerülnek fel a vászonra, a szín adott, a helye is adott, mégis a gesztus irányát a véletlen határozza meg. Színében a főleg a kék dominál, de jelen van mellette a hideg rózsaszín is. Kezében egy élénk rózsaszín mobiltelefon tart kezében jelezve elfoglaltságát, és a képernyőn ott van a Facebook logója is, mert az emberek kényelmesebbnek tartják ott a kapcsolattartást, minthogy vennék a fáradságot, és személyesen találkoznának egymással.

És a befejező, harmadik képen önmagamot festettem meg, mint transzvesztita, mert ez is egy szubkultúra ideálja. A férfi, aki női szerepben tetszeleg, mégsem igazán nő, ez is csak egy álca, mit az összes többi. Itt a festéket szárazan használtam, és a színek is sokkal harsányabbak, mint a többinél, olyanok, mint ők. A képen tobzódnak a színek és a minták, mindenből a legfeltűnőbbek. A kezében egy tollakból készült legyezőt tart, mit fellépéseinek kelléke, amivel rejtve tarthatja gondolatait.

A három kép nem adja meg a választ a feltett kérdésre, rejtve hagyja őket, és talán soha sem tudjuk meg, hogy mi az, amit a másik ember gondol, és hogyan érez valójában, mert eljátsszuk azt, aki nem mi vagyunk, divatból, hóbortból megfelelésből, szeretetből. Igazából teljesen mindegy az indokunk, a lényeg az, hogy sokszor még magunkkal sem vagyunk őszinték, hogyan lehetnénk másokkal azok.

Ezek a képen nem egyszeri pillantásra fedik fel a mondanivalójukat, lehet, hogy órákat kell előttük töltenünk, és semmit se fog mondani, de én úgy festettem meg a szemeket, hogy árulkodjanak, csak mélyen beléjük kell nézni, sőt lehet, hogy sokszor mögjük is.